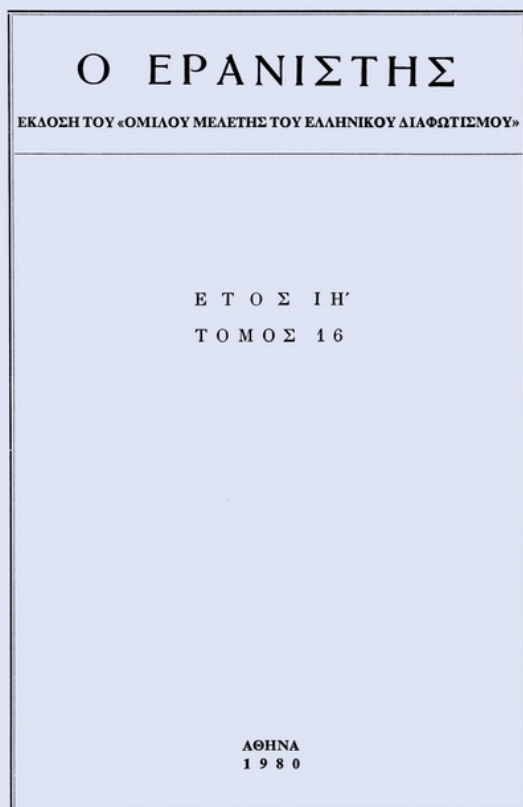

The Gleaner

Vol 16 (1980)

Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.346](https://doi.org/10.12681/er.346)

To cite this article:

eranistes, eranistes. (1980). Σχόλια: Αικατερίνη Κουμαριανού, Αδαμάντιος Κοραΐς, Αλληλογραφία, τ. Γ΄Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, Αλέξης Πολίτης, Κατάλοιπα Fauriel και Brunet de PresleΣόφη Παπαγεωργίου, Δέκατον Διεθνές Συνέδριον ΒιβλιοφίλωνΑθ. Ε. Καραθανάσης, C. Paracostea-Danielopolu, Intellectuali romani din Principate si cultura greaca, 1821-1859Η Η΄ Γενική Συνέλευση του ΟΜΕΔΤο νέο Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΜΕΔΑλέξης Πολίτης, Τα είκοσι χρόνια των Κέντρων Νεοελληνικών και Βυζαντινών Σπουδών του ΕΙΕΑλέξης Πολίτης, Μαθήματα - Διαλέξεις στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. *The Gleaner*, 16, 307–315. <https://doi.org/10.12681/er.346>

τῶν. Δὲν εἶταν εὐκόλο· ἐξακολουθεῖ νὰ μὴν εἶναι πολὺ εὐκόλο· ἐχρειάσθηκε καὶ χρειάζεται νὰ ὑπερνικηθοῦν λογῆς ἀναστολές, ἀφελεῖς ἢ μεγαλοπρόννηρες, ὅλων ἐκείνων ποὺ ἐπίστευαν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα ἐπρεπε νὰ μένουν προνομίες δικές τους, ἢ πάντως ἀποκλειστικὰ τῶν δικῶν τους ἀνθρώπων. Καὶ τοῦτα ὅλα τυλιγμένα σὲ λογικὰ ἢ παραδοσιακὰ ἐπιχειρήματα» . . . «Θὰ ἐσημείωνα ἀκόμη» . . . «πόσο μεγάλη ζημία ἐπέφερε στὴν παιδεία μας ἡ ἀπουσία ἔργων ὑποδομῆς: ρητορεύουμε ὅταν δὲν ξέρουμε, ἀλλὰ καὶ ὅσο ρητορεύουμε δὲν μπορούμε νὰ μάθουμε, οὔτε νὰ πληροφορησούμε· ἕνας μέγας, πολὺ φαῦλος, κύκλος ἐκρατοῦσε δεσμία τὴν ἐπιστημονική μας ζωή.

Κ. Θ. Δημαρᾶς»

ΣΧΟΛΙΑ

Ἀδαμάντιος Κοραῖς

Ἀλληλογραφία. Τόμος τρίτος: 1810 - 1816

Ἀθήνα, Ὀμιλος Μελέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ (8ο, σ. 537)

Χρονικὴ περίοδος ἑπτὰ χρόνων καλύπτει ὁ καινούριος, τρίτος τόμος τῆς κοραϊκῆς ἀλληλογραφίας, ἔκδοση τοῦ ΟΜΕΔ, 1979. Συγκεκριμένα, τὰ χρόνια 1810 ἕως καὶ τὸ ἔτος 1816. Οἱ προηγούμενοι τόμοι εἶχαν καλύψει, ὁ πρῶτος (κυκλοφόρησε στὰ 1964) περίοδο 24 χρόνων, ἀπὸ τὸ 1774 ἕως τὸ 1798 καὶ ὁ δεύτερος (1966) τὴ δεκαετία 1799-1809. Τόμοι ἴσοι σὲ ἀριθμὸ σελίδων (ὁ πρῶτος: 533, ὁ δεύτερος: 549, ὁ τρίτος: 537) εἶναι ἄνισοι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν ποὺ περιλαμβάνουν στίς σελίδες τους. Ἔτσι, καθὼς αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστολῶν ποὺ ἔγραφε ἢ ἐδεχόταν ὁ Κοραῖς, στενεύουν τὰ χρονικὰ πλαίσια στὰ ὁποῖα ἐκτείνονται οἱ τόμοι. Ἀποτελοῦν, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, καλὸ δείκτη τῆς ἐπιστολικῆς δραστηριότητος τοῦ Κοραῖ, ποὺ γίνεται μὲ τὴν πάροδο τῶν χρόνων ὁλοένα πὺρ πυκνὴ καὶ

ἐντονη ἀκολουθώντας τὸν ρυθμὸ τῆς προσωπικῆς του συμμετοχῆς στὴν ἀνέλιξη τῆς πορείας τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Δὲ χρειάζεται νὰ τονίζεται κάθε φορά ἡ σημασία ποὺ ἔχει γιὰ τὸν μελετητὴ τῆς ἱστορίας τοῦ νεώτερου ἑλληνισμοῦ ἡ κοραϊκὴ ἀλληλογραφία. Μάλιστα στὴν ἀρτιωμένη μορφή μὲ τὴν ὁποία γίνεταί τώρα σύντονη προσπάθεια νὰ παρουσιάζονται τὰ ἐπιστολικά κείμενα: στὴν πληρότητά τους, ὅσο αὐτὴ εἶναι ἐφικτὴ (ἐπιστολὲς ἀπὸ καὶ πρὸς Κοραῖ, ἑλληνικὲς καὶ ξενόγλωσσες), στὴν ἀποκατάστασή τους μὲ βάσιμη ἰδίως τὰ χειρόγραφα, ἐφόσον ὑπάρχουν· στὴν ἀπόλυτη χρονολογικὴ τους τάξη, μὲ προσπάθεια σωστῆς χρονολόγησής ὅπου ὑπάρχουν σφάλματα, καὶ χρονολόγησής ἐξ ὑπαρχῆς ὅπου αὐτὴ μπορεῖ νὰ προκίπτει ἀπὸ μελέτη καὶ συσχετισμούς.

Εἶναι φυσικὰ κοινὸς τόπος νὰ ἐπα-

να λαβαίνουμε πώς οι κοραϊκές επιστολές, στις οποίες τόσο ωραία συνταιριάζονται στοιχεία υποκειμενικά και στοιχεία αντικειμενικά, αποτελούν μαρτυρία πολύτιμη και βοήθημα ανεπανάληπτο μιάς και οι θεωρήσεις και οι αποτιμήσεις φαινομένων και καταστάσεων προσώπων και πραγμάτων, γίνονται από έναν δέκτη σπάνιας δεξνότητας, ευαισθησίας και πάθους, όπως ήταν ο Κοραΐς. Το ζωντανό, εξάλλου, γεμάτο αμεσότητα γραψιμό του, δίνει στον σημερινό αναγνώστη κάθε δυνατότητα να πλησιάζει σχέσεις, να γνωρίζει αντιδράσεις, να διεισδύει στο κλί-

μα της εποχής, να χαίρεται μερικά από τα πιο απολαυστικά κείμενα του επιστολικού είδους. Φθάνουμε έτσι να παρακολουθούμε και να αποκρυπτογραφοῦμε τη διαδρομή του έλληνισμού σε τούτα τα κρίρια χρόνια, όχι μόνο ως προς τις εξωτερικές της παραμέτρους αλλά και ως προς τις εσωτερικές της εντάσεις.

Ένα σύνολο από εβδομήντα εικοσιπέντε επιστολές. Επιβάλλεται όχι για τον αριθμητικό όγκο αλλά ιδίως για τον πλούτο και την αξία της πληροφόρησης την οποία προσφέρει.

Αικατερίνη Κουμαριανού

‘Αλέξης Πολίτης, Κατάλοιπα Fauriel και Brunet de Presle
Α’ Τὰ «νεοελληνικά» κατάλοιπα του Claude Fauriel, Β’ ‘Η Συλλογή τραγουδιών του W. Brunet de Presle. ‘Αναλυτικός Κατάλογος. ‘Αθήνα, Κέντρο Νεοελληνικών Έρευνών Ε.Ι.Ε. 25, 1980, σ. λβ’ + 102 + 5 πίνακες.

‘Ο τίτλος, όπως ταιριάζει για τέτοια έγχειρίδια, είναι αναλυτικός τόσο, πού η αντιγραφή του εδώ μās απαλλάσσει από την ανάγκη να δώσουμε πολλά περιγραφικά στοιχεία για τὸ βιβλίο: αναλυτικός κατάλογος ὥσων από τὰ κατάλοιπα τοῦ Fauriel «περιέχουν χαρτιά είτε στὰ νεοελληνικά, είτε σχετικά με τὴ νεώτερη καὶ μεσαιωνική ‘Ελλάδα», στὸ μέγιστο τμήμα τους δημοτικά τραγούδια, πού φυλάσσονται στὸ Institut de France καὶ τὴ Βιβλιοθήκη V. Cousin στὴ Σορβὼνη· καὶ ἀκόμη τῆς συλλογῆς τραγουδιῶν τοῦ συνεχιστῆ τοῦ Fauriel, τοῦ Brunet de Presle, πού φυλάσσεται στὴν ‘Ελληνική ‘Εθνική Βιβλιοθήκη.

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού ἀγγίζονται αὐτὰ τὰ χαρτιά. Οἱ πρόδρομοι τῆς παρουσίας πού ἔχουμε τώρα στὰ χέρια μας, γιὰ πολλοὺς λόγους, πού εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ἱστορικοῦ τῶν νεοελληνικῶν σπουδῶν, παρουσίασαν λειψὰ τὸ ἀρχεῖο Fauriel. ‘Ετσι θεωρήθηκε λατομημένο στὴ συ-

νείδηση τῶν νεοελληνιστῶν ἓνα τόσο σπουδαῖο ὄλικο, με ὑποτιπωμένες πάνω του τὶς προσπάθειες συλλογῆς καὶ ἐπεξεργασίας ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο πού τόσο γόνιμα ἀνταποκρίθηκε στὶς ἐπιταγές τῆς ἐποχῆς του καὶ στὸ σταυροδρόμι τοῦ ρομαντισμοῦ καὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ, θησαύρισε πολὺτιμα στοιχεία τῆς ἐλληνικῆς προφορικῆς παράδοσης με τὴ συνεργασία τοῦ ἀκμαίου παροικιακοῦ ἐλληνισμοῦ, κυρίως τῆς Γαλλίας καὶ τῆς ‘Ιταλίας.

‘Ο ‘Αλέξης Πολίτης ξέφυγε ἀπὸ δύο κινδύνους πού μās συντροφεύουν ὅταν προσεγγίζουμε καὶ παρουσιάζουμε ἀρχεῖακὸ ὄλικο: ὁ ἓνας εἶναι νὰ παρουσιάσουμε τὰ («γνωστά») καὶ τὰ («ἀνέκδοτα») πρωτοῦ γνωρίσουμε τὸ ὁργανικὸ σύνολο. ‘Ο ἄλλος κίνδυνος εἶναι νὰ μείνουμε στὴν («τυπική») καταλογογράφηση τοῦ ὄλικου, με ἀνυποψίαστο προσπέρασμα τῶν προβλημάτων πού παρουσιάζει ἢ με ἀπόκρυψη ὅλων ἐκείνων τῶν ὑπομνηματιστικῶν στοιχείων πού ὑψηροῦν τὸ βάθεμα

τῆς γνώσης μας με τὸ συσχετισμὸ γνωστών καὶ ἄγνωστων, συγγενῶν καὶ παρὰλληλων, ποὺ προέρχεται ἀπὸ βασιανιστικούς ἐρευνητικούς ἐλέγχους.

Ἡ ἀπάντησή του σ' αὐτοὺς τοὺς κινδύνους στάθηκε ἡ συνολικὴ μελέτη μετὰ ψηλάφηση καὶ ἀναψηλάφηση ὅλων τῶν προβλημάτων ποὺ γεννιοῦνται ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τοῦ ὕλικου. Ἔτσι ἔφτασε στὴν καταλογογράφησή του μετὰ πλούσια συνοδευτικὴ πληροφόρηση, συχνοὺς συσχετισμούς, δήλωση τῶν ἀγνωστών. Ἡ ὅλη παρουσίαση θέλησε νὰ ἀναδείξει ἀρθρωμένη τὴ συλλεκτικὴ προσπάθεια τοῦ Fauriel, τὶς προσεγγίσεις καὶ τὶς ἐπεξεργασίες του.

Στὰ προλεγόμενα τοῦ βιβλίου ἡ Λουκία Δρούλια, Διευθύντρια τοῦ K.N.E.-E.I.E., τοποθετεῖ μετὰ ἀδρές γραμμὲς τὸν

Fauriel, συλλέκτη καὶ ἐκδότη τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, στὰ ἰδεολογικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς του, ἐνῶ ὁ ἐπιμελητὴς του ἱστορεῖ τὴν τύχη καὶ τὴ χρῆση τῶν συλλογῶν Fauriel καὶ Brunet de Presle καὶ ἀναφέρεται στὴ συγκρότηση καὶ τὰ περιεχόμενά τους. Ἡ προσέγγιση αὐτὴ τοῦ καταλογογραφούμενου ὕλικου, χωρὶς νὰ παραλείπει τὴν ἐπισήμανση ἀπαραίτητων τεχνικότερων στοιχείων, γίνεται οὐσιαστικὴ σὲ πολλὰ τῆς σημεία, μετὰ τὴν ἄνωση τῆς τέταρτης δοκιμῆς τοῦ ἐπιμελητῆ τοῦ καταλόγου στὸ ἴδιο θέμα καὶ μετὰ τὴν προοπτικὴ «νὰ προχωρήσει καὶ σὲ ἄλλου εἶδους προσπελάσεις, καθὼς καὶ σὲ ἐκδοση, ἐνὸς τουλάχιστον τμήματος τοῦ ὕλικου».

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης

Δέκατον Διεθνὲς Συνέδριον Βιβλιοφίλων

Ἀθήνα 30 Σεπτεμβρίου — 6 Ὀκτωβρίου 1977

Ἀθήνα 1979 (80, σ. 74)

Γιὰ πρώτη φορὰ ἡ Ἑλλάδα φιλοξένησε τὸ 1977 τὰ μέλη τῆς Διεθνούς Βιβλιοφιλικῆς Ἐνώσεως γιὰ τὸ δέκατο συνέδριό τους. Ἡ συνάντηση πραγματοποιήθηκε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου ὡς 6 Ὀκτωβρίου μετὰ συμμετοχὴ πολλῶν βιβλιοφίλων ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο. Οἱ ἀνακοινώσεις ποὺ ἔγιναν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ συνεδρίου — ὅλες γύρω ἀπὸ ἑλληνικὰ βιβλιοφιλικὰ θέματα — δημοσιεύτηκαν σ' ἓναν πολὺ καλαίσθητο καὶ φροντισμένο τόμο, μετὰ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Francis R. Walton, ὁμότιμον διευθυντῆ τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης.

Τὸ πρῶτο δημοσίευμα στὸν τόμο τῶν Πρακτικῶν εἶναι τοῦ καθηγητῆ Λίνου Πολίτη: «Un centre de calligraphie dans les principautés danubiennes au XVIIe siècle. Lucas Buzau et son cercle». Παρουσιάζεται

ἓνα κέντρο καλλιγραφίας ποὺ λειτούργησε στὴ Βλαχία πρὸς τὰ τέλη τοῦ 16ου καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 17ου αἰῶνα καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖο βγήκαν λαμπρὰ δείγματα τῆς χειρόγραφης παράδοσης. Στὸ κέντρο τῆς παραγωγῆς αὐτῆς βρίσκεται ὁ Λουκάς, ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν Κύπρο, ποὺ τὸ 1571 ἐγκαταστάθηκε στὴ Βλαχία ὅπου ἔζησε καὶ ἐργάστηκε ὡς τὸ θάνατό του, στὰ 1629. Ἡ ἀνακοίνωση τῆς Λουκίας Δρούλια («Le voyage de Grèce») βασίζεται στὰ κείμενα τῶν ταξιδιωτῶν (καὶ ὁ ὅρος ταξιδιωτῆς καλύπτει προσκνητῆς, ἱεραποστόλους, ἐμπόρους, διπλωμάτες, τυχοδιωκτές) ποὺ ἐπισκέφθηκαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν 15ο ὡς τὸν 19ο αἰῶνα. «The Greek book, 1476 - 1825» εἶναι μία λεπτομερὴς ἀναδρομὴ στὴν ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς τυπογραφίας ποὺ ἐπιχειρεῖ ὁ Francis R. Walton. Ὁ Corneliu Di-

ma-Drăgan παρουσιάζει στοιχεία της ρουμανικής βιβλιοφιλίας με την εργασία του «Le siècle d'or de la bibliophilie roumaine - grecque: la période phanariote, 1711-1821». Ήξερα τυπογραφικά δείγματα, φροντισμένη εικονογράφηση και βιβλιοδεσία, μέριμνα για την καλή συντήρηση του βιβλίου, εύρεία χρήση των *ex libris* είναι στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ιστορία της βιβλιοφιλίας των Ρουμάνων στα χρόνια 1711-1821. Πρωτεργάτες αυτής της αναγέννησης του βιβλίου είναι οι φαναριώτες ήγέμονες. Η ανακοίνωση του Anthony R. A. Hobson «*Bindings à la grecque*» δημοσιεύεται σε περίληψη. Ο εισηγητής αφού προσαθήσει να τοποθετήσει χρονικά και

γεωγραφικά την προέλευση του όρου à la grecque, αναφέρει συλλέκτες βιβλίων μ' αυτή τη στάχωση. Τέλος η εργασία του Dennis E. Rhodes «*Early printed books in Greece*» αποτελεί περίληψη του βιβλίου του που μόλις έχει κυκλοφορήσει με τίτλο *Incunabula in Greece*.

Οι περισσότερες ανακοινώσεις συνοδεύονταν από διαφάνειες και μερικές απ' αυτές δημοσιεύονται στον τόμο των Πρακτικών. Κάτι που κατά τη γνώμη μου λείπει απ' αυτόν τον τόμο και πιστεύω ότι δεν θα ήταν περιττή προσθήκη, είναι ένας μικρός πρόλογος, το πρόγραμμα του συνεδρίου, και, κυρίως, ένα εύρετήριο.

Σόφη Παπαγεωργίου

Cornelia Papacostea-Danielopolu

Intellectualii români din Principate și cultura greacă, 1821-1859
București 1979 (80, σ. 210)

Ο αιώνας των Φαναριωτών επηρέασε πολυσήμαντα την πολιτισμική ζωή των παραδονάβιων ήγεμονιών και εξετάστηκε αναλυτικά, και όσο έπρεπε, από την κ. Ariadna - Camariano-Cioran στη γνωστή μελέτη της *Les Académies principières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, (Θεσσαλονίκη 1974). Όταν τα γεγονότα του 1821 επέδρασαν καταλυτικά στην πολιτική ζωή της χώρας, και μοιραία επέφεραν το τέλος της φαναριώτικης παρουσίας εκεί, παρουσιάστηκε μια άλλη μορφή ελληνικής επίδρασης: φορείς της τώρα είναι οι έμποροι, οι ανώτατοι υπάλληλοι, οι διανοούμενοι, ή ελληνική διασπορά, που εξακολούθησαν να επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τις πολιτισμικές διεξελίξεις της χώρας. Κι αυτή η μορφή της νεοελληνικής επίδρασης, σημαντική όσο και οι Φαναριώτες, άλλ' ανεξερείνγη ως τώρα,

εξετάζεται από την κ. C. Danielopolu, που με το βιβλίο της αυτό μας δίνει μιαν άλλη διάσταση της ελληνικής συμβολής στα πολιτισμικά φαινόμενα που απαντούμε στις ρουμανικές χώρες την περίοδο 1821 - 1859. Θα ήταν έτσι, κατά την άποψή μου, πολύ όρθο να χαρακτηριστεί η εργασία της κ. Danielopolu σαν συνέχεια αυτής της κ. Camariano - Cioran. Η συγγραφέας μας πληροφορεί ότι η μορφή της εργασίας της αυτής που σήμερα μας προσφέρει, δεν είναι εξαντλητική, πράγμα που σημαίνει ότι μελλοντικά θα έχουμε την ευκαιρία να ιδούμε πιο αναλυτικά, από την ίδια βέβαια, την επίδραση της ελληνικής παιδείας στις ρουμανικές χώρες.

Θα ήταν σκόπιμο, νομίζω, εδώ, σύμφωνα πάντα με τις πολύ όρθες απόψεις της κ. Danielopolu, να αναφερούν οι αιτίες που συνέβαλαν στη δημιουργία

γία τῆς πνευματικῆς ζωῆς στὸ χῶρο πού τὴν ἀπασχολεῖ· εἶναι ἀναμφισβήτητα τὸ ἐλληνικὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ σὲ μιὰν πλήρη, σχεδόν, ἐναρμόνιση μὲ τὴν ραγδαία ἀνερχόμενη ρουμανικὴ λογιόσυνη. Καὶ πρῶτα βέβαια εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες πού παρέμειναν στὰ πριγκιπάτα μετὰ τὸ 1821 σὰν ἀνώτατοι ὑπάλληλοι· ἔπειτα ἦταν οἱ Ἕλληνες τοῦ *Brasov* καὶ τοῦ *Sibiu* — οἱ γνωστὲς πόλεις τῆς Τρανσυλβανίας, ὅπου πέρα ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ ἀκμὴ τῶν ἐλληνικῶν κομπανιῶν σημειώθηκε καὶ μιὰ ἀξιοσημειωτὴ πνευματικὴ ἀνάπτυξη μὲ τὴ συρροή Ἑλλήνων καὶ Ρουμάνων λογίων· σὲ μιὰ φάση μάλιστα ἔφτασαν ἐκεῖ κι ἄρκετοὶ Βούλγαροι. Ἡ ἐλληνικὴ διασπορά, ἐμπορευόμενοι καὶ λόγιοι, βοήθησε ἐπίσης θεμελιακὰ τὴν ἀρχόμενη πνευματικὴ ζωὴ τῶν Ρουμάνων. Γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἐλληνικῆς παράδοσης βοήθησε καὶ ἡ νομικὴ παράδοση τῆς φαναριώτικης νομοθεσίας (*Legivirea Caragea*, Κώδικας Καλλιμάχη κ.ἄ.) καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ θεατρικὴ ζωὴ στὸ Βουκουρέστι μὲ φορεῖς τὸν Ἀριστία, τὸν Θ. Ἀλκαῖο, τὸν Γ. Λεβέντη. Ὑπῆρξαν ὅμως καὶ ἄλλοι παράγοντες: τὰ σχολεῖα, λογονόηση, στὴ Βλαχία καὶ Μολδαβία ἐπαιξαν σημαντικὸ ρόλο μὲ τὴ διδασκαλία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, ὅπου ἀξιόλογη ἦταν ἡ συμβολὴ τοῦ Ν. Πίγκολου, τοῦ Γ. Ἰωαννίδη, τοῦ Γρ. Παππαδοπούλου κ.ἄ. στὴν Ἀκαδημία τοῦ Ἀγίου Σάββα στὸ Βουκουρέστι ἢ τοῦ Γ. Μουντανιώτη στὴν Κραϊόβα ἢ τοῦ Κουγκούλη καὶ τοῦ Ch. Saulescu στὸ Ἰάσι· ὁ τελευταῖος εἶχε σπουδάσει μάλιστα στὴ Σχολὴ τῆς Χίου. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ δημόσια σχολεῖα τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, στὴ διάδοση τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων συνέβαλαν οὐσιαστικά καὶ τὰ σχολεῖα πού συντηροῦσαν ἐλληνικὲς Κοινότητες τῶν ἡγεμονιῶν· καὶ ἀπὸ τὴν ἄλ-

λη μεριὰ οἱ καθηγητὲς ἐκείνοι πού ἐδίδασκαν ἰδιωτικά σὲ παιδιὰ οἰκογενειῶν βογιάρων.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ δεδομένα ἐντυπωσιακὴ πρέπει νὰ ἦταν, σὰν φυσικὸ ἐπόμενο, ἡ πνευματικὴ παραγωγή πού προέκυψε ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ παρουσία καὶ κατὰ συνέπεια ἡ ἐπίδρασή της πάνω στὴ ρουμανικὴ λογιόσυνη. Ἐνα ἄλλο ἐπακόλουθο πού θὰ πρέπει νὰ συγκρατήσουμε ἦταν ἡ εἴσοδος ἐλληνικῶν λέξεων καὶ ἐκφράσεων πού πέρασαν στὴ ρουμανικὴ καὶ τὶς ὁποῖες συχνὰ συναντοῦμε σὲ ἔργα ἐξεχόντων Ρουμάνων (*D. Golescu, C. Negruzzi, Ion Ghica, C. Asachi*). Τότε προέκυψαν καὶ τὰ πρῶτα ἐλληνορουμανικὰ λεξικά καὶ γραμματικές. Ἀπὸ τὴν πνευματικὴ παραγωγή τῆς ἐποχῆς πού μᾶς ἀπασχολεῖ δὲν ἔλειψε βέβαια καὶ ἡ ἱστορικὴ μελέτη, πού ἀρχικά ἐμφανίστηκε μὲ τὴ μορφή μεταφράσεων ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ στὴ ρουμανικὴ: ὅπως ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τοῦ Μελετίου, ἢ Ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας τῶν Νέων Ἑλλήνων. Τὴν ἴδια ἐποχὴ, λίγο δηλ. μετὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀγωνιστὲς ἢ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας πού ἔζησαν στὴ Ρουμανία ἐγράψαν ἀπομνημονεύματα, ὅπου μᾶς παρέχουν πολλὲς εἰδήσεις γιὰ τὸν Ἀγῶνα στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες. Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα εἶναι γραμμένα καὶ ἄλλα ἔργα, χειρόγραφα τὰ περισσότερα, πού γράφτηκαν στὸν ἴδιο χῶρο καὶ πού ἀναφέρονται συχνὰ στὸν Ἀγῶνα ἢ σὲ θέματα τοῦ ἐλεύθερου νεοελληνικοῦ κράτους. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ μνημονευτεῖ γιὰ τὴν πρωτοτυπία του τὸ ἔργο τοῦ γιατροῦ Κ. Καρακάση Τοπογραφία τῆς Βλαχίας (1830). Ἡ ἐλληνικὴ πνευματικὴ παραγωγή συγκίνησε ὅπωςδήποτε τοὺς Ρουμάνους λόγιους πού ἐφιλοτέχνησαν μεταφράσεις ἐλληνικῶν ἔργων στὴ

ρουμανική· σ' αὐτὴ τὴν παραγωγὴ δια-
κρίθηκαν ὁ C. Negruzzi, ὁ Veniamin
Costachi, ὁ Eufrosin Poteca, ὁ Naum
Rimnicean, ὁ Dinu Golescu, ὁ δικός
μας Κ. Ἀριστίαις κ.ἄ. Στὸ σημεῖο αὐ-
τὸ θὰ σταθοῦμε σὲ μιὰ σημαντικὴ πα-
ρατήρηση τῆς κ. Danielopolu: «οἱ
πρῶτοι θεωρητικοὶ καὶ κριτικοὶ τῆς
ρουμανικῆς λογοτεχνίας πῆραν ὅλα
ἐκεῖνα τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογι-
κὰ ἐφόδια ἀπὸ μαθήματα καὶ κείμενα
τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ μπόρεσαν
ἔτσι νὰ τὰ θέσουν στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς
ἐθνικῆς παιδείας». Φυσικὰ δὲν ἔλει-
ψαν καὶ οἱ Ἕλληνες κλασικοὶ πὺν με-
ταφράστηκαν στὴ ρουμανικὴ — χάρι
βέβαια στὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας
τοῦ Κοραΐ καὶ στὶς ἐκδόσεις κλασικῶν
τοῦ Ν. Λούκα. Κοντὰ ὅμως στοὺς κλα-
σικοὺς, οἱ Ρουμάνοι λόγιοι δὲν παρέ-
λειψαν νὰ προχωρήσουν στὴ μετάφρα-
ση καὶ νεοελλήνων· ἀναφέρω τὸν Δημ.
Δάσβαρη, τὸν Ἀθανάσιο Χριστόπου-
λο, τὸν Ι. Κοκκῶνη ἢ ἀκόμη τὶς Προ-
φητεῖες τοῦ Ἀγαθάγγελου. Ταυτό-
χρονα σχεδὸν οἱ ἴδιοι κύκλοι τῆς ρου-
μανικῆς λογιόσυνῃς μετέφρασαν καὶ
ἔργα τῆς δυτικῆς γραμματείας (Mar-
montel, Lessage, Bernandin de Saint-
Pierre, Condillac, Beccaria, Voltaire,
Molière, Goldoni κλπ.), τὰ ὁποῖα ἐγνώ-
ρισαν κυρίως μέσῳ τῶν ἑλληνικῶν με-
ταφράσεων. Ἡ ρουμανικὴ πνευματικὴ
ζωὴ ἐπηρεάστηκε ἐπίσης σὲ μεγάλο
βαθμὸ ἀπὸ τὴ διακίνηση τοῦ ἑλληνικοῦ
βιβλίου: συνδρομητές, ἐφημερίδες, δω-
ρεῆς συγγραφέων σὲ σχολεῖα καὶ βι-
βλιοθήκες βιβλίων τους, ἀποτελέσαν
τοὺς κυριότερους φορεῖς πὺν εὐνόησαν
τὴν κυκλοφορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου
στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες. Ἡ κ.
Danielopolu μᾶς γνωρίζει καὶ τοὺς ἀ-
γαστημένους συγγραφεῖς τοῦ ἀναγνω-
στικοῦ κοινοῦ τῶν ἡγεμονιῶν: Ἀδαμ.
Κοραΐς, Κ. Κούμας, Ἀνδρέας Κορο-

μηλᾶς, Ἀθ. Χριστόπουλος, Πίζος Νε-
ρουλός, Ἀλέξανδρος Σούτσος, Κ. Ἀ-
σώπιος, Ἑμμ. Ροῖδης, Θεόφ. Καίρης.
Ὅλοι σχεδὸν γνήσιοι ἐκπρόσωποι τοῦ
νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ.

Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ γενικὰ πλαί-
σια μέσα στὰ ὁποῖα κινήθηκε ἡ ρουμα-
νικὴ λογιόσυνῃ τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ ἐπί-
δραση πὺν δέχτηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ.
Γνώστης τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, καὶ ἀπὸ
ρουμανικῆς καὶ ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευ-
ρᾶς, ἡ κ. Danielopolu, μᾶς ἔδωσε μιὰ
συνθετικὴ μελέτη τῶν πολιτισμικῶν
φαινομένων πὺν σημειώθηκαν στὴ Ρου-
μανία τὴν περίοδο 1821-1859. Καὶ φυ-
σικὰ τὰ πολιτισμικὰ φαινόμενα εἶχαν
ἀνάλογο ἀντίκτυπο καὶ στὴν ἑλληνικὴ
πνευματικὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη
αὐτῇ, δυστυχῶς, δὲν ἔχουν μελετηθεῖ
ὅσο πρέπει. Τὸ βιβλίον τῆς κ. Danie-
lorolu εἶναι ἀναμφίβολα ἕνας ἐπιτυχη-
μένος καρπὸς μιᾶς σοβαρῆς ἐρευνας· ὁ
ἀναγνώστης θὰ ἤθελε ὥστόσο καὶ μιὰ
πυὸ σφαιρικὴ τοποθέτησή τους μέσα
στὸ συγχρονικὸ περιβάλλον. Αὐτὴ ἡ
ἐλλειψη ἀναλυτικοῦ πνεύματος ἀδικεῖ,
νομίζουμε, τὸ ἔργο· ἐλπίζουμε ὅμως
ὅτι σὲ μιὰν προσεχῇ ἐκδοσὴ τοῦ βι-
βλίου τῆς, γαλλικὴ ἢ ἀγγλικὴ, θὰ δυ-
νηθεῖ νὰ ἀναλύσει περισσότερὸ τὰ πο-
λιτισμικὰ φαινόμενα τῆς ἐποχῆς: ἰδοὺ,
λογονχάρι, μερικά: ὁ ρόλος τῶν Ἑλ-
λήνων τοῦ Brasov καὶ τοῦ Sibiu καὶ οἱ
σχέσεις του μετὰ τὴν ἑλληνικὴ διασπορά,
τοὺς Ἕλληνες τῆς Βιέννης γιὰ παρά-
δειγμα, ἡ δράση ὁρισμένων καθηγητῶν,
τοῦ Θεσσαλονικεᾶ Γρηγ. Παπαδο-
πούλου, λογονχάρι, ὁ χαρακτήρας τῶν
ἑλληνικῶν δανείων στὴ διαμορφώμε-
νη ρουμανικὴ γλώσσα, τὸ ἑλληνικὸ θέα-
τρο στὸ Βουκουρέστι σὲ σχέση μετὰ
αὐτὸ τῆς Ὀδησσοῦ καὶ τῆς Ἀθήνας, τὸ
πνεῦμα τῆς κοραϊκῆς διδασκαλίας, ἡ
δραστηριότητα τοῦ Δημ. Δάσβαρη.
Φυσικὰ θὰ πρέπει, νομίζω, νὰ λη-

φθοῦν ὑπόψη σέ μιὰ μελλοντική ἔκδοση τοῦ βιβλίου καὶ τὰ πορίσμα-

τα τῆς πιὸ πρόσφατης βιβλιογραφίας.
ἌΘ. Ε. Καραθανάσης

Ἡ Ἡ' Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Ο.Μ.Ε.Δ.

Ἡ Ἡ' Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Ο.Μ.Ε.Δ. πραγματοποιήθηκε στὶς 28.12.1979 ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ καθ. κ. Αἰνίου Πολίτη καὶ μὲ θέματα ἡμερησίας διατάξεως: 1. Ἐκθεση πεπραγμένων προηγούμενης dietίας 2. Ἐκθεση Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς 3. Ἐκλογὴ Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ 4. Μερικὴ ἀνανέωση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Στὴν ἀρχὴ τῆς συνεδρίας ὁ Γενικός Γραμματέας τοῦ Ὁμίλου κ. Ἑμμ. Φραγκίσκος τίμησε τὴ μνήμη δύο ἐξεχόντων μελῶν του, τοῦ Δημητρίου Γκίνη, ἐπίτιμου Προέδρου του, καὶ τοῦ Νικολάου Μανρή, καὶ στὴ συνέχεια ἀναφέρθηκε στὶς βασικὲς δραστηριότητες τοῦ Ο.Μ.Ε.Δ κατὰ τὴ dietία 1977 - 1978: τὴν περάτωση τῶν τόμων 13 (1976) καὶ 14 (1977) τοῦ «Ἐρασιστῆ», τὴν ἀνάθεση τῆς ὑπευθυνότητος τοῦ περιοδικοῦ στὸ μέλος τοῦ Δ.Σ. κ. Φ. Ἡλιού καὶ τὴν συμπλήρωση τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς μὲ τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. κκ. Αἰκ. Κουμαριανού καὶ Ἀλέξη Πολίτη, καὶ τέλος στὴν πρόοδο τῆς ἐκτύπωσης τοῦ ἀφιερώματος Κ. Θ. Δημαρᾶ. Ὑπέμνησε τὴν ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. γιὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ «Ἐρασιστῆ» ὡς ἐτήσιας πλέον ἢ, ὑπὸ ὁρισμένες προϋποθέσεις, ὡς ἑξαμηνιαίας ἔκδοσης καὶ ὑπογράμμισε τὴν παρουσία πολλῶν νέων συνεργατῶν στοὺς τελευταίους τόμους τοῦ περιοδικοῦ, εὐόκωνο φαινόμενο γιὰ τὴν πορεία τῶν νεοελληνικῶν σπουδῶν. Μὲ ιδιαίτερη ἔμφαση ἀναφέρθηκε κατόπιν στὴν ἔκδοση τοῦ Γ' τόμου τῆς Ἀλληλογραφίας Κοραΐ καὶ στὴν εὐτυχὴ συγκυρία τῆς δημόσιας παρουσίας του ἀμέσως μετὰ τὴ λή-

ξη τῆς Γενικῆς Συνέλευσης, ὅπως εἶχε ἀναγγελλθεῖ καὶ στὴν ἐντυπὴ πρόσκληση τῆς Γ. Σ. Τὸ Corpus τῶν ἐπιστολῶν, ἀνακοίνωσε ὁ Γ. Γραμματέας, προβλέπεται νὰ ὁλοκληρωθεῖ σὲ ἑξὶ τελικὰ τόμους, μὲ τὴν προσθήκην καὶ ἐνὸς ἑβδομου ποὺ θὰ περιλαμβάνει τὰ εὑρετήρια, τὸν ὑπομνηματισμὸ κλπ. Διαγράφοντας στὴ συνέχεια τὴν οικονομικὴ κατάσταση τῆς dietίας 1977-78 καὶ ἐπισημαίνοντας ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος τῶν ἐκδοτικῶν δαπανῶν καλύφθηκε ἀπὸ ἰδιωτικὰ δάνεια μελῶν τοῦ Δ.Σ., τόνισε τὴν ἀδυναμία νὰ συνεχίσει ὁ Ο.Μ.Ε.Δ μὲ αὐτοὺς τοὺς ὅρους τὸ ἔργο του. Τέλος ἀναφέρθηκε σὲ προγενέστερη πρόταση νὰ ὁργανωθεῖ ἀπὸ τὸν Ὁμιλο διεθνὲς συνέδριον γιὰ τὸν νεοελληνικὸ Διαφωτισμὸ, στὸ ὀργανωτικὸ προσχέδιο ποὺ ἐκπόνησε ἐπιτροπὴ ἀπὸ μέλη τοῦ Ὁμίλου, καὶ στοὺς λόγους (οἰκονομικοὺς καὶ ἄλλους) ποὺ ὑποχρέωσαν νὰ ἀναβληθεῖ γιὰ τὸ μέλλον ἡ πραγματοποίησις τοῦ συνεδρίου.

Κατὰ τὴ συζήτηση ποὺ ἀκολούθησε τὸν ἀπολογισμὸ τῆς dietίας καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, διατυπώθηκαν διάφορες ἀπόψεις γιὰ τὸ οἰκονομικὸ ἀδιέξοδο τοῦ Ο.Μ.Ε.Δ (ποσὸ 300 χιλιάδων δρχ. τῆς οἰκον. χρήσης τοῦ 1979 δηλώθηκε ὅτι προέρχεται ἀπὸ δάνεια μελῶν τοῦ Δ.Σ.) καὶ μὲ σύμφωνη γνώμην τῆς Γ.Σ. νιοθετήθηκε ἡ πρόταση τοῦ καθ. κ. Ἀ. Ἀγγέλου νὰ συσταθεῖ «ἐπιτροπὴ σωτηρίας», γιὰ νὰ μελετήσῃ τρόπους οἰκονομικῆς στήριξης τοῦ Ὁμίλου καὶ νὰ προβεῖ στὶς ἀναγκαῖες γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἐνέργειες. Τὴν ἐπιτροπὴ δέ-

χτηκαν ν' αποτελέσουν οί κκ. Λίνος Πολίτης, "Αλκης 'Αγγέλου και Μάνος Χαριτάτος.

Στή συνέχεια με απόφαση τής Γ.Σ έγινε κοινή ψηφοφορία για τήν ανάδειξη τών μελών τής 'Εξελεγκτικής 'Επιτροπής και πέντε μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, πού έδωσε τὰ ακόλουθα αποτελέσματα: στήν 'Εξελεγκτική 'Επιτροπή επανεκλέχθηκαν οί

κκ. Μάνος Χαριτάτος και 'Αλεξ. Ξύδης, με τρίτο νέο μέλος τόν κ. Κων. Λάπα, και στο Δ.Σ. επίσης επανεκλέχθηκαν οί κυρίες Λουκία Δρούλια και Αϊκατ. Κομμαριανού και οί κκ. Βασ. Σφυρόερας και 'Εμμ. Φραγκίσκος, με πέμπτο νέο μέλος τόν κ. Δημ. 'Αποστολόπουλο. Μετά τήν ανακοίνωση τών αποτελεσμάτων, ή Η' Γενική Συνέλευση περάτωσε τίς εργασίες της.

Τò νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Ο.Μ.Ε.Δ.

Στίς 29 Δεκεμβρίου 1979 τὰ παραμένοντα και τὰ νεοεκλεγέντα στίς αρχαιρεσίες τής 28 Δεκεμβρίου μέλη του Δ.Σ. του Ο.Μ.Ε.Δ. συνήλθαν σέ πρώτη συνεδρίαση προκειμένου νά συγκροτηθούν σέ σώμα. 'Απόντες ή κυρία Αϊκ. Κομμαριανού (Γαλλία) και ό κ. Α. Βρανούσης. Μετά τή δήλωση του κ. 'Εμμ. Φραγκίσκου ότι ύστερα από ύπερδεκαετή συνεχή θητεία στή Γ. Γραμματεία

του 'Ομίλου, δέν επιθυμεί νά καταλάβει αξίωμα στο νέο Διοικητικό Συμβούλιο, αυτό συγκροτήθηκε ως εξής: Βασ. Σφυρόερας, Πρόεδρος, Αϊκ. Κομμαριανού, 'Αντιπρόεδρος, Λουκία Δρούλια, Γ. Γραμματέας, 'Αλέξ. Πολίτης, Ταμίας, Δήμητρα Πικραμένον - Βάρφη, Εϊδ. Γραμματέας, και Δημ. 'Αποστολόπουλος, Α. Βρανούσης, Φίλ. 'Ηλιού, 'Εμμ. Φραγκίσκος, μέλη.

Τὰ είκοσι χρόνια τών Κέντρων Νεοελληνικών και Βυζαντινών Σπουδών του Ε.Ι.Ε.

Τήν 1η Δεκεμβρίου 1980 συμπληρώθηκαν είκοσι χρόνια από τήν ίδρυση του Κέντρου Νεοελληνικών 'Ερευνών και του Κέντρου Βυζαντινών 'Ερευνών, τών πρώτων αυτότελών κέντρων του 'Εθνικού 'Ιδρύματος 'Ερευνών.

Για νά έορτασθεί τò γεγονός, τὰ δύο αδελφά κέντρα διοργάνωσαν στίς 15 Δεκεμβρίου 1980 μιὰ μικρή εκδήλωση. Τò πρώτο μέρος της περιλάμβανε έναν σύντομο δημόσιο απολογισμό του έργου πού πραγματοποιήθηκε από τὰ Κέντρα, καθώς και τή συνεισφορά του Ε.Ι.Ε. σέ έρευνες σχετικές με τίς ανθρωπιστικές σπουδές. 'Εμίλησαν διαδοχικά ό καθηγητής κ. Φαίδων Φέσσας, πρόεδρος του Ε.Ι.Ε., ό καθηγητής κ. Μανόλης 'Ανδρόνικος, αντιπρόεδρος, και οί κυρίες Λουκία Δρού-

λια και Χρύσα Μαλτέζου, διευθύνουσες τών δύο Κέντρων.

Τò δεύτερο μέρος τής εκδήλωσης τò αποτελούσε ή όμιλία του καθηγητή κ. 'Αντ. Κονταράτου, Διευθύνοντος Συμβούλου του Ε.Ι.Ε., πού είχε θέμα «'Η πορεία τής έρευνας στήν 'Ελλάδα και ή συμβολή του Ε.Ι.Ε. στήν προαγωγή της».

'Η εκδήλωση περιλάμβανε ακόμη μικρή διαφωτιστική εκθεση με αντιπροσωπευτικά δείγματα ή φωτογραφίες τών αντικειμένων πού έπεξεργάζονται τὰ Κέντρα (έγγραφα, σφραγίδες, έντυπα, κλπ.): μιὰ προσπάθεια νά παρουσιασθεί τò υλικό και συνάμα νά εικονογραφηθεί με πίνακες, διαγράμματα κ.ά. ή μέθοδος έπεξεργασίας πού υφίσταται ή πληροφορία για νά μετατραπεί σέ ιστορική γνώση.

Με την ευκαιρία της εορτής, το κά-
θε Κέντρο εξέδωσε από μία "Εκθεση
πεπραγμένων της εικοσαετίας, όπου
διαφαίνονται αναλυτικά τα προγράμ-
ματα που επιτελέστηκαν, οι κατά και-

ρούς συνεργάτες με τα δημοσιεύματά
τους, ο σημερινός προσανατολισμός,
καθώς και η μεθοδολογία που στηρί-
ξε τις έρευνες και τις εργασίες.

Ἀλέξης Πολίτης

Μαθήματα - Διαλέξεις στο Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἐρευνῶν

Συνεχίστηκαν και στην εφετινὴ περι-
οδο τὰ ἀνοικτὰ σεμινάρια πὺ ἐγκαινία-
σαν πέρουσι τὰ Κέντρα Νεοελληνικῶν,
Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν καὶ τὸ Κέντρο Ἑλ-
ληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς Ἀρχαϊότητος.

Ἀπὸ τὶς 17 ἕως τὶς 22 Δεκεμβρίου
1979 ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸ Κ.Ν.Ε.
ἐβδομαδιαῖο σεμινάριο, ὅπου ὁ καθη-
γητῆς Ν.Γ. Σβορώνος ἀνέλυσε τὶς με-
θόδους καὶ τὶς τεχνικὲς πὺ χρησιμο-
ποίησε στὴν ἐρευνά του γιὰ τὴν οἰκο-
νομικὴ ἱστορία τῆς Θεσσαλονίκης. Στό-
χος τῆς ἀνάληψης ἦταν νὰ καταδείξει
τὸν «συντηρητικὸ» χαρακτῆρα τῶν πι-
νάκων πὺ κατέστρωσε γιὰ τὰ οἰκονο-
μικὰ μεγέθη χαρακτῆρας πὺ προ-
κρίθηκε προκειμένου νὰ ἀπαλειφθοῦν
οἱ τυχὸν δυσαρμονίες ἀνάμεσα στὴ στα-
τιστικὴ καὶ τὴν πραγματικότητα.

Ἐξάλλου, σὲ συνεργασία μὲ τοὺς ἐ-
ρευνητὲς τοῦ Κ.Β.Ε., ὁ κ. Σβορώνος
διερεῦνησε τὶς πληροφορίες πὺ μπο-
ροῦν νὰ προκύβουν ἀπὸ ἔγγραφα τοῦ
Ἀγίου Ὁρους σχετικὰ μὲ τὰ δημο-
γραφικὰ ζητήματα τῶν τελευταίων βυ-
ζαντινῶν αἰώνων.

Στὶς 23 Φεβρουαρίου τοῦ 1980 ὁ κ.
Β. Π. Παναγιωτόπουλος, τοῦ Ἰνστι-
τούτου Ἱστορικῆς Δημογραφίας τῆς
Ecole des Hautes Etudes es Sciences
Sociales (Παρίσι), ἀνέπτυξε τὸ θέμα:
«Προβλήματα Γεωγραφίας καὶ Δημο-
γραφίας στὴ νεώτερη Ἑλλάδα». Ἀνέ-
πτυξε δηλαδὴ τὰ προβλήματα πὺ δη-
μιουργοῦνται στὴν ἑλληνικὴ ἱστορικὴ
ἐπιστήμη ἀπὸ τὴν πενιχρότητα τῶν
πηγῶν πὺ ἀρδεύουν τὴν ἱστορικὴ δη-
μογραφία: τὰ ἐνοριακὰ κατὰστιχα, ὅ-
που νὰ σημειῶνονται σὲ ἀδιάσπαστες

σειρές οἱ γάμοι, οἱ γεννήσεις καὶ οἱ
θάνατοι μιᾶς κοινότητος. Τέτοιες πλη-
ροφορίες γιὰ τὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἔχουμε
μονάχα ὕστερα ἀπὸ τὸ δεύτερο μισὸ
τοῦ 19ου αἰῶνα.

Ὁ ὁμιλητῆς ἐξέθεσε τὰ αἰτήματα
τῆς ἱστορικῆς δημογραφίας (μελέτη
γαμηλιότητος, γεννητικότητος, θνη-
σιμότητος): πρόκειται οὐσιαστικὰ γιὰ
μιὰ δημογραφία ἐν κινήσει στὸν ἱστο-
ρικὸ χρόνο. Ἡ ἀπουσία ἐπαρκῶν στα-
τιστικῶν στοιχείων γιὰ τὶς ἑλληνικὲς
περιοχὲς εἶναι δινατὸ νὰ ὑποκαταστα-
θεῖ μερικὰ ἀπὸ τὰ δεδομένα τῆς ἱστο-
ρικῆς γεωγραφίας. Σύμφωνα μὲ τὶς
μελέτες ἀλλὰ καὶ τὶς ἐμπειρίες τοῦ
κ. Β. Παναγιωτόπουλου, ἡ ἱστορικὴ
διαμόρφωση τοῦ «οἰκιστικοῦ πλέγμα-
τος», δηλαδὴ τῆς ἐγκατάστασης τοῦ
πληθυσμοῦ στὸν χῶρο, καθὼς καὶ τὸ
φαινόμενο τῆς μετανάστευσης, ὑποδει-
κνόντων τὴ δημογραφικὴ συμπεριφορὰ
τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν κατοίκων τῆς
ὀθωμανικῆς ἐπικράτειας γενικότερα.
Ἐπισήμανε ὅτι ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ
παρουσιάζεται ἐνιαία, καὶ σὲ πλήρη
ἀναλογία μὲ τὴ δημογραφικὴ συμπε-
ριφορὰ τῆς Εὐρώπης. Ἡ συζήτηση
πὺ ἀκολούθησε ἔδωσε τὴν ευκαιρία
στὸν ὁμιλητὴ νὰ ἀποσαφηνίσει περισ-
σότερο κάποιες ἀπόψεις του, καθὼς καὶ
ὀρισμένες πτυχὲς τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς.

Τέλος στὸ Κ.Ε.Ρ.Α., ὁ καθηγητῆς
τῆς ἀρχαίας ἱστορίας στὸ πανεπιστή-
μιο τοῦ Saar κ. Peter - Robert Franke
ἔδωσε μιὰ διάλεξη στὶς 11 Μαρτίου
1980 μὲ τίτλο: «Archäologische Ein-
drücke aus Albanien».

Ἀλέξης Πολίτης